

РЕШЕНИЕ

№ 42929

гр. София, 22.12.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 17 състав, в
публично заседание на 01.12.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ана Методиева

при участието на секретаря Грета Грозданова, като разгледа дело номер **11467** по описа за **2025** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) във връзка с чл. 10, ал. 6 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД).
Образувано е по жалба на М. В., гражданка на У. с предоставена временна закрила в Република България, лично и като законен представител на малолетния З. Д., подадена чрез адв. К. С., срещу Заповед № ЗСПД/Д-С-М/9910/21.10.2025 г. на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) – М., с която на основание чл. 3, т. 5 ЗСПД ѝ е отказана еднократна помощ по чл. 10а, ал. 1 ЗСПД.

Жалбоподателката - М. В., излага доводи за незаконосъобразност на оспорената заповед, поради нарушение на материалния закон и несъответствие с неговата цел – основания за оспорване по чл. 146, т. 3 и 5 АПК.

Излага фактите по делото, като твърди, че административният орган е тълкувал неправилно разпоредбата на чл. 3, т. 5 ЗСПД, който действително не урежда самостоятелна хипотеза за предоставяне на този вид социална помощ на лица, които са чужди граждани с предоставена временна закрила, но предвижда права за чужденци на реципрочна основа, ако това е уредно в международен договор или в друг закон. Сочи, че като лица с предоставена временна закрила, жалбоподателката и семейството ѝ имат право на социално подпомагане, изрично предвидено в чл. 2, ал. 6 ЗСП.

Твърди противоречие на чл. 3, т. 5 ЗСПД с разпоредбите на чл. 2 ЗСП, чл. 27 от Конвенцията за правата на детето, ратифицирана с решение на Великото народно събрание от 11.04.1991 г. и чл. 28, § 1 на Директива 2004/83/ЕО на Съвета от 29.04.2004 г. относно минималните стандарти за признаването и правното положение на гражданите на трети страни или лицата без гражданство

като бежанци или като лица, които по други причини се нуждаят от международна закрила, както и относно съдържанието на предоставената закрила (Директива 2004/83/ЕО) и Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (Директива 2011/95/ЕС).

Сочи, че разрешаването на тези противоречия е предвидено в чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България (КРБ), по силата на която за субектите в Република България възниква задължението за пряко приложение на международните актове.

Прави искане оспореният акт да бъде отменен, а преписката да бъде изпратена на административния орган за ново произнасяне. Претендира разноски за адвокатско възнаграждение на основание чл. 38, ал. 2, вр. чл. 38, ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата.

Ответникът - директорът а Дирекция „Социално подпомагане“ – М., към Регионална дирекция С.-град, изразява становище за неоснователност на жалбата.

Прави искане съдът да отхвърли жалбата. Ответникът се представлява от юрк. Т..

Административен съд – София-град, III отделение, 17 състав, като обсъди твърденията на страните и прецени събраните по делото доказателства, намира за установено от фактическа страна следното:

Жалбоподателката М. В. е гражданка на У. с предоставена временна закрила към настоящия момент, видно от представеното копие от регистрационна карта. Не се спори, че със същия статут е и детето З. Д..

Видно от представеното удостоверение за раждане, декларация и служебна бележка, тя е майка на детето З. Д., [дата на раждане], ученик в първи клас в 125 СУ „Б. П.“ - С., записан в дневна форма на обучение през учебната 2025/2026 г.

На 06.10.2025 г. М. В. е подала заявление-декларация вх. № 3СПД/Д-СТ/9910 за отпускане на еднократна помощ за ученици, записани в първи, втори, трети и четвърти клас по чл. 10а ЗСПД, за детето З. Д.. В хода на административното производство е извършен предварителен контрол за законосъобразност, преди взимане на решение за предоставяне на социална подкрепа, за което е изготвен нарочен лист от 21.10.2025 г.

На 21.10.2025 г. със Заповед № 3СПД/Д-С-М/9910 на директора на ДСП – М., на основание чл. 10, ал. 4 ЗСПД и чл. 4, ал. 1 ППЗСПД, във връзка с чл. 10а, ал. 5 и ал. 6 ЗСПД на М. В. е отказано отпускането на еднократна помощ за детето З. Д.. В мотивите на заповедта е посочено, че на основание чл. 3, т. 5 ЗСПД – членовете на семейството са граждани на У. и няма сключена спогодба между Република България и У. за изплащане на семейни помощи за деца.

Процесната заповед е съобщена на заявителката чрез ССЕВ на 21.10.2025 г. Жалбата срещу нея е постъпила в АССГ на 27.10.2025 г.

При така установеното от фактическа страна от правна страна съдът приема следното:

Жалбата е процесуално допустима - подадена е срещу подлежащ на съдебен контрол административен акт, от надлежна страна, в срока по чл. 149 АПК във вр. с чл. 10, ал. 6 ЗСПД.

Разгледана по същество, жалбата е основателна.

Съгласно чл. 10, ал. 4, във връзка с чл. 10, ал. 5 ЗСПД, отпускането на семейни помощи за деца или отказът за отпускането им се извършва със заповед на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ или упълномощено от него лице. Съобразно това оспореният в настоящия случай административен акт е издаден от компетентен орган – директор на ДСП – М., в рамките на предоставената му от закона материална, териториална и функционална компетентност, при

спазване на законовите изисквания за форма и съдържание, както и при спазване на административнопроизводствените правила.

Спорът по същество на делото е относно материалната законосъобразност на акта и съответствието му с целта на закона.

Съгласно чл. 10а, ал. 1 ЗСПД на семействата, чиито деца са записани в първи клас или са записани или продължават обучението си във втори, трети и четвърти клас на училище, се отпуска еднократна помощ за покриване част от разходите в началото на учебната година, когато децата живеят постоянно в страната и не са настанени за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето. Съгласно чл. 10а, ал. 2 ЗСПД, помощта по ал. 1 се отпуска независимо от дохода на семейството. Според чл. 10а, ал. 5 ЗСПД, размерът на еднократната помощ се определя ежегодно в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година, но е не по-малък от предходната година, а съгласно ал. 6 помощта по ал. 1 се изплаща на два пъти, като 50 на сто от нейния размер се изплаща след влизане в сила на заповедта за отпускането ѝ, а остатъкът се изплаща в началото на втория учебен срок, ако детето продължава да посещава училище.

В нормата на чл. 3 ЗСПД е очертан кръгът от лица, които имат право на семейни помощи за деца, а именно: 1. бременните жени – български граждани; 2. семействата на българските граждани – за децата, които отглеждат в страната; 3. семействата, в които единият от родителите е български гражданин – за децата с българско гражданство, които отглеждат в страната; 4. семействата на роднини, близки или приемни семейства – за децата, настанени по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето; 5. бременните жени – чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които постоянно пребивават и отглеждат децата си в страната, ако получаването на такива помощи е предвидено в друг закон или в международен договор, по който Република България е страна.

Процесният отказ е мотивиран с липсата на част от предпоставките на чл. 3, т. 5 ЗСПД – членовете на семейството на жалбоподателката са украински граждани, като не е налична сключена спогодба между Република България и У. за изплащане на семейни помощи за деца.

Между Република България и У. е сключен договор за социално осигуряване (Ратифициран със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 28 ноември 2001 г. – ДВ, бр. 107 от 2001 г. в сила от 1 април 2003 г.). Доколкото обаче социалните помощи не са част от системата на социалното осигуряване, цитираният по-горе договор се явява неприложим в конкретния случай.

По силата на Решение № 144/10.03.2022 г. на Министерския съвет е предоставена временна закрила на разселените лица от У. в съответствие с Решение за изпълнение на Съвета на Европейския съюз (ЕС) 2022/382 от 04.03.2022 г. за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от У. по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила. Временната закрила е предоставена от 24.02.2022 г. за срок от една година, като с последващи решения на Министерския съвет, последното от които с № 79 от 20.02.2025 г., срокът на временната закрила е удължен до 04.03.2026 г.

По делото не е спорно, а и се установява от представените доказателства, че жалбоподателката е чужденка – украинска гражданка с предоставена временна закрила и отглежда детето си – също украински гражданин, в семейна среда.

Спорът се свежда до това налице ли е право за лицата, на които е предоставена временна закрила, да се ползват от системата на социалните помощи на държавата, в която пребивават, в частност от предвидените по ЗСПД в Република България помощи.

От анализа на правилата, съдържащи се в разпоредбите от ЗСПД, е видно, че законът не съдържа изрична регламентация дали и при какви условия могат да се предоставят семейни помощи за

деца на чужди граждани, на които е предоставена временна закрила.

Съгласно разпоредбата на чл. 2, ал. 1 от Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ) чужденец по смисъла на този закон е всяко лице, което не е български гражданин, а съгласно разпоредбата на чл. 39, ал. 1, т. 4 от Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) чужденците с предоставена временна закрила имат право на социално подпомагане. Разпоредбата не съдържа ограничение относно вида на социалното подпомагане, поради което следва да се приеме, че обхваща и семейните помощи за деца по ЗСПД. Следователно, жалбоподателката, както и малолетното ѝ дете, могат да се ползват от правата и задълженията на чужденец с предоставена временна закрила.

Разпоредбата на чл. 3, т. 5 ЗСПД не съдържа специални правила относно приложимостта му за чужденци с предоставена временна закрила, но предвижда права за чужденци, ако това е уредено в международен договор или в друг закон. Именно по силата на друг закон – Законът за убежището и бежанците и по-конкретно по силата на чл. 39, ал. 1, т. 4 ЗУБ, както и на чл. 2, ал. 6 ЗСП, жалбоподателката като законен представител на малолетното си дете, има право на социално подпомагане – в случая и на разглежданите семейни помощи за деца по смисъла на чл. 10а ЗСПД. Това е така, доколкото системата на социалното подпомагане включва дейности по предоставяне на социални помощи за лица и семейства, семейни помощи за деца, помощи за ветерани от войните и подкрепа на хората с трайни увреждания.

Следва да се отбележи също, че семейните помощи за деца по ЗСПД са особен вид социални помощи по смисъла на чл. 47, ал. 1 КРБ, които се финансират от държавния бюджет, съгласно чл. 5 ЗСПД (Решение № 2 от 2006 г. по к. д. № 9 от 2005 г. на Конституционния съд на Република България). Те се предоставят с оглед на разходите по издръжката на децата и са израз на социалната функция на държавата, която е задължена да подпомага отглеждането на децата в семейна среда от родителите и от лицата, полагащи грижи за тях, съгласно чл. 1, ал. 2 ЗСПД и да осигурява най-добрия им интерес в съответствие с принципа по чл. 3, т. 3 Закона за закрила на детето.

В случая основанието за достъп до социално подпомагане произтича от националното право (чл. 39, ал. 1, т. 4 ЗУБ и чл. 2, ал. 6 ЗСП), а нормите на правото на ЕС се ползват като тълкувателен ориентир относно принципите за равнопоставеност и недискриминация.

Тълкуването, възприето от административния орган по чл. 3, т. 5 ЗСПД, не е съобразено и с утвърдените стандарти в правото на ЕС относно достъпа до социално подпомагане на лица под закрила, в т.ч. тези по чл. 28, § 1 от Директива 2004/83/ЕО, развити и кодифицирани в действащата Директива 2011/95/ЕС. Съгласно посочената разпоредба държавите членки полагат грижи получилият статут на бежанец или статут на субсидиарна закрила да получават в държавата членка, която им е предоставила статута, необходимото социално подпомагане, равностойно на предвиденото за гражданите на тази държава членка. В т. 45 от Преамбюла на Директива 2011/95/ЕС е посочено, че с цел да се избегнат социални трудности е уместно на лицата, на които е предоставена международна закрила, да се осигури адекватна социална помощ и средства за издръжка, без дискриминация в контекста на социалното подпомагане. Макар временната закрила да представлява самостоятелен правен институт, отделен от субсидиарната закрила, принципите, заложи в Директива 2011/95/ЕС, отразяват общите стандарти на правото на ЕС относно достъпа до социално подпомагане и следва да бъдат съобразени при тълкуването на националното право.

В този смисъл семейните помощи за деца представляват елемент от системата на социалното подпомагане и следва да бъдат предоставяни при равнопоставен достъп, доколкото националното право допуска предоставянето им и не предвижда изключване на лицата с предоставена временна

закрила. Подобен резултат съответства и на целта на закона – подпомагане на отглеждането и обучението на децата, живеещи на територията на страната, при гарантиране на най-добрия им интерес.

Предвид изложеното се налага извод, че при наличие на признато от националното право право на социално подпомагане за чужденци с предоставена временна закрила, тези лица и децата им не могат да бъдат изключени от кръга на правоимащите по чл. 3, т. 5 ЗСПД единствено поради липса на двустранна спогодба със съответната държава. Подобно тълкуване би довело до необосновано по-неблагоприятно третиране и би било в противоречие с целта на закона и с принципа за закрила на най-добрия интерес на детето.

В този смисъл е и константната и непротиворечива съдебна практика на административните съдилища, напр. Решение № 12815 от 21.11.2025 г. на АС - Варна по адм. д. № 2118/2025 г.; Решение № 9368 от 30.10.2025 г. на АС - Бургас по адм. д. № 1415/2025 г.; Решение № 26504 от 9.12.2024 г. на АССГ по адм. д. № 10706/2024 г.; Решение № 9935 от 12.11.2025 г. на АС - Бургас по адм. д. № 1713/2025 г.; Решение № 247 от 9.01.2024 г. на АССГ по адм. д. № 10849/2023 г.; Решение № 16526 от 14.05.2025 г. на АССГ по адм. д. № 10672/2024 г.; Решение № 121 от 5.01.2024 г. на АССГ по адм. д. № 9825/2023 г.; Решение № 4509 от 13.11.2025 г. на АС - Стара Загора по адм. д. № 884/2025 г. и др.

За пълнота на изложението следва да се посочи, че настоящият състав е запознат с Определение № 11965 от 4.11.2025 г. на Административен съд – Варна, постановено по адм. д. № 2570/2025 г., с което на основание чл. 267, първи параграф, буква „б“ от Договора за функционирането на Европейския съюз е отправено преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно тълкуването на разпоредби от Директива 2001/55/ЕО и Хартата на основните права на Европейския съюз във връзка с приложението на чл. 3, т. 5 ЗСПД спрямо граждани на трети държави, ползващи се с временна закрила. Настоящият съдебен състав намира, че липсват основания за спиране на производството по настоящото дело, доколкото спорът може да бъде разрешен въз основа на действащото национално право, а именно разпоредбите на чл. 39, ал. 1, т. 4 от Закона за убежището и бежанците и чл. 2, ал. 6 от Закона за социално подпомагане, които изрично признават правото на социално подпомагане на лицата с предоставена временна закрила. Изходът на делото не е обусловен пряко от отговора на Съда на Европейския съюз по поставените въпроси, тъй като правото, на което се основава претенцията, произтича от вътрешното право, а нормите на правото на ЕС се използват като тълкувателен ориентир относно принципите на равнопоставеност и недискриминация. Същевременно следва да се отчете и наличието на константна и непротиворечива практика на административните съдилища в страната по идентични казуси, което изключва необходимостта от спиране на производството до произнасянето на Съда на Европейския съюз.

По изложените съображения, съдът намира, че оспорената заповед е незаконосъобразна, поради което същата следва да бъде отменена, а преписката изпратена на административния орган за ново произнасяне при спазване на указанията по тълкуването и прилагането на закона, дадени в мотивите на настоящото решение. На основание чл. 174 АПК следва да бъде определен срок за издаване на административния акт, а именно четиринадесет дни.

С оглед изхода на делото и на основание чл. 143, ал. 1 АПК, в полза на процесуалния представител на жалбоподателя по реда на чл. 38, ал. 2 във вр. с чл. 38, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Закона за адвокатурата (ЗА) следва да се присъдят направените в производството разноски на възнаграждение в минималния размер, предвиден в чл. 8 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа. Приложено е адвокатско пълномощно и договор за правна помощ и съдействие от 23.10.2025 г. (л. 7-8), от който е видно, че на жалбоподателя се предоставя

правна помощ на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА. Правото на адвоката да окаже правна помощ на лице по чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА е установено със закон и в случаите, когато в съдебното производство насрещната страна дължи разноски, съгласно чл. 38, ал. 2 ЗА адвокатът, оказал на страната безплатна правна помощ, има право на адвокатско възнаграждение в размер, определен от съда, но не по-нисък от предвидения в Наредбата по чл. 36, ал. 2. За да упражни правото си, адвокатът следва да представи сключен със страната договор за правна защита и съдействие, в който да посочи, че помощта се осъществява безплатно на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗА. В конкретния случай посочените предпоставки са налице, поради което Агенцията за социално подпомагане – юридическото лице, в чиято структура е органът-ответник следва да бъде осъдена да заплати на адв. К. С. разноски в размер на 1 000,00 лева, определени на основание чл. 38, ал. 2 ЗА във връзка с чл. 8, ал. 3 от Наредба № 1 от 09.07.2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа.

Водим от горното и на основание чл. 173, ал. 2 АПК, Административен съд - София-град, III отделение, 17-ти състав,

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ Заповед № ЗСПД/Д–С–М/9910/21.10.2025 г. на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – М..

ИЗПРАЩА преписката на директора на Дирекция „Социално подпомагане“ – М. за ново произнасяне по заявление-декларация вх. № ЗСПД/Д-СТ/9910 от 06.10.2025 г. за отпускане на еднократна помощ за ученици, записани в първи, втори, трети и четвърти клас по чл. 10а от Закона за семейни помощи за деца, за детето З. Д..

ОПРЕДЕЛЯ срок за произнасяне на административния орган – 14-дневен от получаване на преписката.

ОСЪЖДА Агенцията за социално подпомагане, със седалище [населено място], [улица], да заплати на адв. К. Л. С., личен № [ЕГН], Софийска адвокатска колегия, разноски по делото в размер на 1000,00 (хиляда) лева.

Решението не подлежи на обжалване на основание чл. 10, ал. 6 от Закона за семейни помощи за деца.

СЪДИЯ: